

Journal of Research in Educational Systems

Volume 17, Issue 61, 2023
Pp. 33-45

Print ISSN: 2383-1324
Online ISSN: 2783-2341

Homepage: www.jiera.ir

Article Info:

Article Type:
Research Article

Article History:
Received April 22, 2023
Received In Revised Form
July 03, 2023
Accepted July 11, 2023
Published Online July 23,
2023

Keywords:
Empowerment,
Psychological Capital,
Promotion of Awareness,
Promotion of Skills,
Participation

Improving Students' Psychological Capital through Learning Empowerment (Experiences of School Principals)

Parvin Mahmoodalilou¹ | Behnam Talebi^{2✉} | Asadollah Khadivi³

1. Ph.D. Student, Department of Educational Administration, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. E-mail: parvinalilou@gmail.com
2. *Corresponding autho*, Assistant Professor, Department of Educational Administration, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran. E-mail: btalebi@iaut.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Educational Administration, Farhangian University, Tabriz, Iran. E-mail: asadolkhadivi@gmail.com

ABSTRACT

Psychological capital can be improved through educational interventions, but its improvement through learning empowerment has received less attention. The purpose of this research was to explain the lived experiences of school principals in improving the psychological capital of female high school students through learning empowerment. This study was based on a qualitative approach and a descriptive phenomenology method, with the study of 23 participants from among the principals of secondary schools for girls in the second year of secondary school in Tabriz city in the academic year of 2022-2023. Purposive sampling method was used for sampling and 23 semi-structured individual interviews were conducted until theoretical saturation was reached. the data analysis was done based on the seven-step strategy of Colaizzi. the findings show that the managers' lived experience of improving the psychological capital of female high school students through empowering learning in 3 themes and 23 sub-themes including: improving skills (self-confidence, self-esteem, self-development, self-leadership, self-regulation, self-evaluation, absorbing feedback, study skills, life skills), raising awareness and supportive learning atmosphere (counseling, psychological training, opportunities for interpersonal interactions in the classroom, positive classroom climate, independent learning, improving the quality of learning, need-based learning process, synergy in learning, meaningful learning), participation in class and school (participation in classroom management, participation in school management, team learning, team innovation, collective activities) can be categorized. It can be concluded that empowering learning through creating positive cognitive models in students provides improvement of their psychological capital.

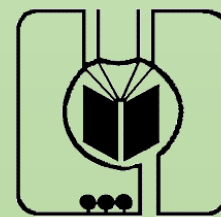
Cite this article: Mahmoodalilou, P., Talebi, B., Khadivi, A. (2023). Improving Students' Psychological Capital through Learning Empowerment (Experiences of School Principals). *Journal of Research in Educational Systems*, 17(60), 33-45. <https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

© The Author(s)

Publisher: Iranian Educational Research Association

DOI: <https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

پژوهش در نظام‌های آموزشی

دوره ۱۷، شماره ۶۱، ۱۴۰۲
ص ۳۳-۴۵

شاپا (چاپی): ۱۳۲۴-۲۳۸۳

شاپا (الکترونیکی): ۲۳۴۱-۲۷۸۳

Homepage: www.jiera.ir

درباره مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۰۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۲۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۵/۰۱

واژه‌های کلیدی:

ارتقا آگاهی و مهارت،

تجارب زیسته،

توانمندسازی یادگیری،

سرمایه روان‌شناختی،

مشارکت

ارتقاء سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان از طریق توانمندسازی یادگیری (تجارب زیسته مدیران مدارس)

پروین محمود علیلو^۱ | بهنام طالبی^۲ | اسداله خدیوی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی. رایانامه:

parvinalilou@gmail.com

۲. نویسنده مسئول: استادیار گروه مدیریت آموزشی، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی. رایانامه:

btalebi@iaut.ac.ir

۳. دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان تبریز. رایانامه: asadolkhadivi@gmail.com

چکیده

سرمایه روان‌شناختی از طریق مداخله‌های آموزشی قابل ارتقا است که ارتقا آن از طریق توانمندسازی یادگیری کمتر مورد توجه بوده است. هدف این پژوهش، تبیین تجارب زیسته مدیران مدارس از ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی از طریق توانمندسازی یادگیری بوده است. این مطالعه مبتنی بر رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسی از نوع توصیفی، با مطالعه ۲۳ نفر مشارکت‌کننده از میان مدیران مدارس متوسطه دخترانه دوره دوم متوسطه شهر تبریز در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ انجام شده است. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شده و تا رسیدن به اشباع نظری، با ۲۳ مصاحبه فردی نیمه ساختاریافته انجام شده است. تحلیل داده‌ها بر اساس راهبرد هفت مرحله‌ای گلازی صورت پذیرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد که تجربه زیسته مدیران از ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی از طریق توانمندسازی یادگیری در ۳ مضمون و ۲۳ زیرمضمون شامل: ارتقاء مهارت‌ها (خودباوری، عزت‌نفس، خود توسعه‌ای، خودرهبی، خودتنظیمی، خودارزیابی، جذب بازخورد، مهارت مطالعه، مهارت‌های زندگی)، ارتقاء آگاهی و جو حمایتی یادگیری (مشاوره، آموزش‌های روان‌شناختی، فرصت تعاملات بین فردی در کلاس درس، جو مثبت کلاس درس، یادگیری مستقل، بهبود کیفیت یادگیری، فرآیند یادگیری مبتنی بر نیاز، هم‌افزایی در یادگیری، یادگیری معنی‌دار)، مشارکت دهی در کلاس و مدرسه (مشارکت در مدیریت کلاس درس، مشارکت در مدیریت مدرسه، یادگیری تیمی، نوآوری تیمی، فعالیت‌های جمعی) قابل دسته‌بندی است. می‌توان نتیجه گرفت که توانمندسازی یادگیری از طریق ایجاد مدل‌های مثبت شناختی در دانش‌آموزان، ارتقا سرمایه روان‌شناختی آنان را فراهم می‌نماید.

استناد به این مقاله: محمود علیلو، پ.، طالبی، ب.، و خدیوی، ا. (۱۴۰۲). ارتقاء سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان از طریق توانمندسازی یادگیری (تجارب زیسته مدیران مدارس). پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۷(۶۱)، ۳۳-۴۵.

<https://doi.org/10.22034/jiera.2023.394582.2960>

ناشر: انجمن پژوهش‌های آموزشی ایران

© نویسندگان

مقدمه

سرمایه روان‌شناختی اصطلاحی است که در روان‌شناسی سازمانی ابداع شده و ویژگی‌های فردی برانگیزاننده را شامل می‌شود. سرمایه روان‌شناختی به‌جای اینکه «چه کسی هستید» بر «چه کسی می‌شوید» تمرکز دارد (ÇAvuŞ & Kapusuz, 2015). واژه‌های سرمایه روان‌شناختی و سرمایه روان‌شناختی مثبت توسط نویسندگان و منابع مختلف به‌صورت مترادف استفاده می‌شوند. این اصطلاح بر اساس موقعیت‌ها به‌جای داشتن یک ویژگی مشخصه پایدار، دارای یک ویژگی متغیر است و بر رویکردها، معانی و نتایج مثبت تأکید می‌کند و به‌عنوان «یک ظرفیت زیربنایی مشترک که برای انگیزه‌های انسانی، پردازش شناختی، تلاش برای موفقیت و عملکرد حیاتی است» توصیف می‌شود (Kim et al., 2017). نقطه کانونی سرمایه روان‌شناختی جنبه مثبت زندگی انسان است که به‌عنوان امید، خلاقیت، شجاعت، خرد، مسئولیت‌پذیری و غیره تعریف می‌شود. امید است که اگر این خصوصیات مثبت انسانی ذکرشده به‌خوبی درک شوند، روان‌شناسی مثبت اندیشی زمینه‌ای برای دنیای شگفت‌انگیزی فراهم کند (Kirrane et al., 2017). از نظر Van Wyk (2013) سرمایه روان‌شناختی ارزش‌افزوده و احساسات به افراد، منجر به احساس شهروندی در یک سازمان یا جامعه می‌شود. همچنین سرمایه روان‌شناختی به‌عنوان یک حالت یا استعداد فردگرایانه تعریف می‌شود که فرد در طول رشد خود به آن دست می‌یابد (Saleem et al., 2022). این مفهوم از «روان‌شناسی مثبت پسامدرن» سرچشمه می‌گیرد و شامل نقاط قوت و جنبه مثبت رفتار انسان می‌شود (Kotzé, 2018).

سازه سرمایه روان‌شناختی در ابعاد امیدواری، خودکارآمدی، تاب‌آوری و خوش‌بینی دسته‌بندی شده است (Preston et al., 2021) و وضعیت روان‌شناختی مثبت فرد در رشد را نشان می‌دهد. خودکارآمدی داوری افراد در مورد توانایی‌هایشان در سازمان‌دهی فعالیت‌ها برای رسیدن به اهداف است (Mohanna et al., 2020). خودکارآمدی، عبارت از داشتن اعتمادبه‌نفس و تلاش برای موفقیت در کارهای چالشی است. خوش‌بینی، عبارت از نسبت دادن مثبت به

موفقیت در حال و آینده است. امیدواری، مقاومت در رسیدن به اهداف و در صورت لزوم تغییر مسیرها در راستای اهداف و موفقیت را نشان می‌دهد. تاب‌آوری، عبارت از پایداری و بازگشت به عقب و حتی فراتر از آن، برای رسیدن به موفقیت در شرایطی است که مشکلات و ناملازمات، فرد را احاطه نموده است (Carter & Youssef-Morgan, 2022). این چهار مؤلفه سرمایه روان‌شناختی در عین اینکه اثرات ترکیبی بر همدیگر دارند و به‌صورت هم‌افزایی با هم تعامل دارند متمایز بودن خود را نیز حفظ می‌کنند (Vilariño del Castillo & Lopez-Zafra, 2022) و وجه مشترک این مؤلفه‌ها، احساس کنترل، هدفمندی و هدف‌یابی عاملی است (Luthans & Youssef-Morgan, 2017). همان‌طور که بندورا بیان کرد، توسعه خودکارآمدی افراد، تجربیات دانش عمیقی را فراهم می‌کند. هدف‌گذاری برای ایجاد امید در افراد مهم است که افراد بتوانند به شیوه خود رفتار کنند و کنترل را به دست آورند. از سوی دیگر، افراد باید به جلو ترغیب شوند تا امید خود را توسعه دهند و از این طریق به اهداف موردنظر خود برسند. اگر خوش‌بینی در میان مردم ایجاد و رایج شود، آن‌ها یاد می‌گیرند که از اشتباهات یا موفقیت خود درس بگیرند (Carter & Youssef-Morgan, 2019). خوش‌بینی می‌تواند به تقسیم‌بندی‌هایی مانند واقع‌بینانه و انعطاف‌پذیر تبدیل شود. در این مرحله، خوش‌بینی واقع‌بینانه شامل تقویت و تمرکز بر جنبه‌های مطلوب تجربیات ما می‌شود و مسئولیت شخصی را آشکار نمی‌کند و از عمل خارج نمی‌کند، درحالی‌که فرد انعطاف‌پذیر به افراد فرصت استفاده از چندین سبک خوش‌بینانه و بدبینانه را می‌دهد؛ به‌عبارت‌دیگر؛ امیدواری، آرزو و جست‌وجوی تجربیات مثبت و درعین حال تأیید آنچه نمی‌دانیم و پذیرش آنچه نمی‌دانیم نیز در خوش‌بینی واقع‌بینانه دخیل است. خوش‌بینی واقعیتی است که با مدیریت استرس قابل مدیریت است (Corbu et al., 2021). اگرچه تاب‌آوری با تمرکز بر ریسک، دارایی و فرآیندهای سازمان، که به‌عنوان یک کالیبراسیون پس از واقعیت تلقی می‌شود، توسعه می‌یابد، اما در واقعیت یک سفر توسعه مادام‌العمر است (Tanner et al., 2022).

(2019)، سرمایه روان‌شناختی (Geremias et al., 2022) منجر شود. یو و همکاران (Yu et al., 2023) رابطه معنادار فضای مدرسه و ارتقای سطح عزت‌نفس با سرمایه روان‌شناختی را گزارش نموده‌اند. گوئیژی و همکاران (Guizhi et al., 2020) روابط بین کار تیمی و مشارکت در فعالیت‌های جمعی با سرمایه روان‌شناختی را گزارش نموده‌اند. چن بر فراهم‌سازی محیط یادگیری مرتبط با ارتقا سرمایه روان‌شناختی تأکید نموده است (Chen et al., 2022). پژوهشگران دیگری جوّ حمایتی، جوّ مثبت یادگیری، عوامل توانمندسازی، برنامه‌های مربیگری و مشاوره، و مشارکت را به‌عنوان پیشایندهای مهم سرمایه روان‌شناختی گزارش نموده‌اند (Galagali, Chen et al., 2019; Vilariño del MacKenzie et al., 2017; & Brooks, 2020; Willis et al., 2018; Castillo & Lopez-Zafra, 2022).

شواهد در حال ظهور نشان می‌دهد که دختران نوجوان دبیرستانی ممکن است در پاسخ به فشارهای مرتبط با سال‌های آخر مدرسه، به‌ویژه در برابر افزایش پریشانی آسیب‌پذیر باشند (Wuthrich et al., 2020) و ضرورت ارتقا سرمایه روان‌شناختی آنان، در راستای کاهش علائم اضطراب و استرس بیشتر است (Fei et al., 2023). باین‌حال، تحقیقات سرمایه روان‌شناختی در نوجوانان نسبتاً کمیاب است، اگرچه مطالعات کمی در حال ظهور در جمعیت دانش‌آموزی نتایج امیدوارکننده‌ای را نشان داده‌اند (Finch et al., 2023)؛ اما مطالعاتی که مستقیماً اثرات توانمندسازی یادگیری و ابعاد آن بر سرمایه روان‌شناختی را منتشر کرده باشند در دسترس نیست. در این میان در بررسی عوامل سرمایه روان‌شناختی، توجه به عوامل محیطی و بوم‌شناختی همچون فرهنگ، خانواده، ارزش‌ها و باورها، ساختار اجتماع و تعاملات اجتماعی نیز ضرورت دارد و پژوهشگران مختلفی اثرات عوامل بوم‌شناختی و فرهنگی - اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی را گزارش نموده‌اند (Ghaedamini et al., 2022; Ahmadi et al., 2022; Khosravi et al., 2020; Kiyani & Mahmoudi, 2021; Wang et al., 2022). بر این اساس این پژوهش به دنبال توصیف تجارب زیسته مدیران مدارس

سرمایه روان‌شناختی را می‌توان از طریق مداخله مبتنی بر مدرسه در دانش‌آموزان توسعه داد (Corbu et al., 2021)؛ منابع زیاد نیازی ندارد و حتی در چند ساعت هم امکان‌پذیر است (Carter & Youssef-Morgan, 2022). همچنین مطالعات روان‌شناختی نشان داده است که سرمایه روان‌شناختی علاوه بر این‌که یک سازه در سطح فردی هست، یک سازه جمعی نیز هست و می‌توان آن را از طریق تیم و فعالیت‌های مشارکتی توسعه داد (Dawkins et al., 2015) و بین ویژگی‌های جمعی با سرمایه روان‌شناختی ارتباط معناداری وجود دارد (Bissessar, 2014). پژوهشگران رابطه معنادار توانمندسازی با سرمایه روان‌شناختی را گزارش نموده‌اند (Yazdanshenas & Mirzaei, 2022). توانمندسازی یادگیری یک رویکرد جمعی مبتنی بر ارتقا کیفیت آموزش و یادگیری از طریق بهبود جوّ مدرسه، بهبود روابط بین معلمان با همدیگر و با دانش‌آموزان و نیز مشارکتی و جمعی نمودن فعالیت‌های یادگیری است که می‌تواند جمع‌گرایی و کار تیمی را در دانش‌آموزان ارتقا و درنهایت به بهبود سرمایه روان‌شناختی آنان منجر شود. این رویکرد، بر یادگیری مادام‌العمر، یادگیری خودمحور، بازاندیشی و پایش خود، جذب بازخوردهای خارجی، سنجش عملکرد و پیامدها، بهبود کیفیت و فرآیند مبتنی بر شواهد دلالت دارد (Yazdani & Farajpour, 2017) و بیانگر فرهنگ یادگیری فرصت‌های مکرر آموزشی برای کار تیمی و همکاری است (Kanaany et al., 2021). توانمندسازی یادگیری و کلاس درس مستلزم معلمانی است که کلاس را بر اساس نیازهای دانش‌آموزان طراحی می‌کنند و این امر مستلزم تغییر در روابط سنتی قدرت در فرآیند یادگیری است (Dişlen Dağgöl, 2020) که به‌منزله محرک فراگیر در رسیدن به یادگیری عمل می‌نماید (Alborzi et al., 2022). این رویکرد یک ساختار روان‌شناختی چندبعدی است که انگیزه دانش‌آموز را برای موفقیت در یک دوره خاص نشان می‌دهد (Gonsalves et al., 2019) و می‌تواند به پیامدهای مثبتی مانند، انسجام تحصیلی (Khoo & Kang, 2022)، خودکارآمدی عمومی دانش‌آموزان (Gonsalves et al.,)

مصاحبه، پژوهشگران در مورد سرمایه روان‌شناختی و ابعاد آن مطالب تخصصی ارائه داده و در شروع مصاحبه نیز به مدت ۲ تا ۳ دقیقه مطالب مربوط را مرور نموده‌اند. سؤال اصلی مصاحبه عبارت از این بود که: چه تجارب خوشایند و ناخوشایندی از ارتقاء سرمایه روان‌شناختی و نیز ابعاد آن شامل خودکارآمدی، امیدواری، خوش‌بینی و تاب‌آوری دانش‌آموزان در مدارس دارید؟ به عبارتی دیگر مدیران مدارس، تجارب خود از برنامه‌های ارتقاء سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان از طریق توانمندسازی یادگیری را گزارش نموده‌اند.

برای کدگذاری متون مصاحبه‌ها، از روش تحلیل کولایزی در ۷ مرحله استفاده شده است (Karimi & Talebi, 2021). این مراحل از پیاده‌سازی متن مصاحبه بر روی کاغذ تا استخراج کدهای اولیه مصاحبه به مصاحبه پیش رفته است و به دنبال اطمینان از عدم استخراج کد جدید، کدهای حاصل در زیر مضمون‌ها و مضمون‌ها خوشه‌بندی شده‌اند و در مراحل نهایی، کدها، زیر مضمون‌ها و مضامین از طریق مشارکت‌کنندگان در پژوهش و غیر مشارکت‌کنندگان خبره اعتبارسنجی شده‌اند. برای بررسی اعتبار یافته‌ها از معیار اعتمادپذیری یا قابلیت اعتماد^۱ استفاده شده است. قابلیت اعتماد به بیانی ساده، میزانی است که در آن می‌توان به پژوهش‌های کیفی متکی بود و به نتایج آن اعتماد کرد. بر این اساس، برای ارزیابی اعتمادپذیری، از قضاوت مشارکت‌کنندگان و نیز خبرگان غیر مشارکت‌کننده استفاده شده است. همچنین یافته‌ها بر اساس معیارهای ارزیابی لینکلن و گوبا ارزیابی شده‌اند. گوبا و لینکلن قابلیت اعتماد را شامل چهار معیار قابل قبول بودن^۲، انتقال‌پذیری^۳، قابلیت اطمینان^۴ و تأییدپذیری^۵ می‌دانند.

در این پژوهش ملاحظات اخلاقی شامل امانت‌داری، رازداری و کسب رضایت آگاهانه مشارکت‌کنندگان در پژوهش مورد توجه پژوهشگران بوده است.

یافته‌ها

بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی مشارکت‌کنندگان در پژوهش نشان می‌دهد کل مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل

دخترانه متوسطه از ارتقاء سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان از طریق توانمندسازی یادگیری بوده است.

روش

هدف کلی تحقیق حاضر، تبیین تجربه زیسته مدیران از ارتقاء سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان از طریق توانمندسازی یادگیری در مدارس بوده است. تحقیق حاضر با رویکرد کیفی و به شیوه پدیدارشناسی از نوع توصیفی انجام گرفته است. جامعه آماری را کلیه مدیران مدارس دخترانه متوسطه دوره دوم شهر تبریز، در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل می‌دهند. نمونه آماری به صورت هدفمند گزینش شده است. برخورداری از سابقه بالای ۱۰ سال مدیریت در مدارس، حداقل تحصیلات کارشناسی ارشد و تحصیلات مرتبط با تعلیم و تربیت شامل رشته‌های تحصیلی علوم تربیتی، علوم اجتماعی و روان‌شناسی، از معیارهای انتخاب نمونه پژوهش بوده‌اند و معیار خروج از مطالعه نیز علاقه‌مندی مشارکت‌کنندگان به خروج از مطالعه و انصراف از ادامه همکاری با پژوهشگران بوده است. مشارکت‌کنندگان بر اساس معیارهای فوق و نیز بر اساس دسترسی از جامعه آماری و تا رسیدن به اشباع داده‌ها انتخاب شده‌اند.

در پژوهش حاضر جهت بررسی تجربه زیسته مدیران از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شده است. مکان، زمان و چگونگی حضوری یا مجازی بودن انجام مصاحبه به صورت توافقی تعیین شده است. بر این اساس تا رسیدن به اشباع داده‌ها، ۲۳ مصاحبه فردی نیمه ساختاریافته صورت گرفت. مبنای اصلی طراحی سؤالات مصاحبه، مبنای نظری سرمایه روان‌شناختی و نیز توجه به استخراج تجارب زیسته از طریق پاسخ مشارکت‌کنندگان بوده است و برای اعتبارسنجی سؤالات مصاحبه از قضاوت ۸ نفر از متخصصان علوم تربیتی، روان‌شناسی و علوم اجتماعی استفاده شده است. سؤالات به تعداد ۱۰ سؤال، به نحوی طراحی و مطرح شدند که تجارب زیسته مشارکت‌کننده دریافت شود. مصاحبه‌ها در زمان‌های ۱۵ تا ۴۰ دقیقه انجام گرفت. به منظور اطمینان از درک موضوع پژوهش توسط مشارکت‌کنندگان، قبل از طرح سؤالات اصلی

4. dependability
5. confirmability

1. trustworthiness
2. credibility
3. transferability

مشارکت‌کننده دیگری اظهار داشته است «در سن دبیرستان و مخصوصاً در دختران مهارت‌های مختلفی که مهارت زندگی به آن‌ها می‌گوییم مهم‌ترند و شخصاً دیده‌ام کسانی که مهارت بالاتری دارند راحت‌تر از عهده موقعیت‌های سخت برمی‌آیند و چون مشکلات کمتری دارند امید آن‌ها هم بیشتر می‌شود و در عین حال که از خوش‌بینی افراطی پرهیز می‌کنند در حد منطقی خوش‌بین هستند و خودکارآمدترند». مشارکت‌کننده‌ای گفته است «بر اساس تجربه شخصی‌ام فرآیند تدریس و یادگیری در سرمایه روان‌شناختی اهمیت دارد و معلمان با تکیه بر نقاط قوت دانش‌آموزان می‌توانند بر مهارت‌های مطالعه و یادگیری آنان تمرکز کنند و تجارب مثبتی را در آنان ایجاد نمایند... در مدرسه از این موارد کم نداشته‌ایم که در اثر تجارب مثبت یادگیری برجستگی‌هایی که نشان‌دهنده باور به خود و افزایش سرمایه روان‌شناختی هست ظاهر شده است». مشارکت‌کنندگان مختلف به زبان‌های ساده خودشان، بر خورداری نوجوانان دختر از مهارت‌های زندگی در راستای خودآگاهی، دیگرآگاهی، ارتباطات، حل مسئله، تصمیم‌گیری، کنترل هیجانات، مقابله با استرس و غیره را طرح نموده‌اند. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «مهارت‌های مختلف در این سن چون می‌تواند نوجوان را از قرار گرفتن در معرض محیط ناامن یا ناسالم یا روابط ناسالم یا تصمیم ناسالم و غیره دور کند پس می‌تواند خودکارآمدی و امید و خوش‌بینی را هم بیشتر کند... تجربه‌ای داشتم که دانش‌آموزی استرس نمره و کنکور داشت و واقعاً ناگهانی در پایه ۱۲ افت او را شاهد بودیم... خیلی کمکش کردیم تا استرس خودش را کنترل کند... طوری که امتحانات را خوب گذراند ولی دو سال پشت کنکور ماند تا اینکه پارسال پزشکی قبول شد... فکر می‌کنم استرس، امید و خودکارآمدی و خوش‌بینی او را کم کرده بود و تاب‌آوری‌اش را هم همچین ولی کنترل استرس کمکش کرد که زمان بر هم بود... کاش در مدارس همه بتوانیم این مسائل را به راحتی رعایت کنیم». مشارکت‌کنندگان به مهارت‌های تحصیلی هم در کنار مهارت‌های زندگی تأکید داشتند و به مهارت‌هایی همچون مطالعه، تست‌زنی برای کنکور، مدیریت زمان، برنامه‌ریزی و غیره اشاره داشتند و

۲۳ نفر بوده است که همه آنان زن و مدیر مدرسه دخترانه بوده‌اند. تحصیلات ۱۴ نفر از آنان کارشناسی ارشد، ۵ نفر دانشجوی دکترا و ۴ نفر تحصیلات دکتری داشته‌اند. ۹ نفر از آنان بین ۳۵ تا ۴۵ سال داشته و ۱۴ نفر از آنان بالای ۴۵ سال سن داشته‌اند.

کدگذاری حاصل از متن مصاحبه با مشارکت‌کنندگان با روش تحلیل کولایزی نشان داد ۱۱۵ مفهوم اولیه قابل استخراج می‌باشند. با توجه به اشتراکات معنایی مفاهیم اولیه، این مفاهیم در ۳ مضمون شامل ارتقاء مهارت‌ها، ارتقاء آگاهی و جو حمایتی یادگیری، مشارکت دهی در کلاس و مدرسه و ۲۳ مضمون فرعی دسته‌بندی شده است.

مضمون اول: ارتقاء مهارت‌ها

جدول یک، زیر مضمون‌های ۹ گانه ارتقا مهارت‌های مؤثر در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان را نشان می‌دهد.

جدول ۱.

زیر مضمون‌های ارتقا مهارت‌های مؤثر در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان

مضمون	زیر مضمون
ارتقاء مهارت‌ها	خودباوری
	عزت‌نفس
	خود توسعه‌ای
	خود رهبری
	خودتنظیمی
	خودارزیابی
	جذب بازخورد
	مهارت مطالعه
	مهارت‌های زندگی

بر اساس تجارب زیسته مدیران مشارکت‌کننده در پژوهش، ارتقاء برخی مهارت‌های روان‌شناختی می‌تواند ارتقاء سرمایه روان‌شناختی را فراهم نماید. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «کسانی که به خودشان ارزش بیشتری قائل هستند و بیشتر خودشان را قبول دارند، در مقابل مشکلات هم بیشتر دوام می‌آورند و در مورد دانش‌آموزان هم باید آنان را با افزایش خودپنداره مثبت برای رویایی با مشکلات آماده نمود».

یادگیری را داشته‌اند، سعی کردیم که از طریق حمایت‌های تخصصی توسط مشاور مدرسه یا متخصصان در ارتباط با چگونگی یادگیری و مواردی همچون تمرکز حواس، تندخوانی، نهراسیدن از مشارکت در بحث‌های کلاسی و اصول ارتباط در کلاس درس کمک کنیم و... داشته‌ایم و نتایج خوبی در بهتر شدن امیدواری تحصیلی و خودکارآمدی داشته است و توانستیم سرمایه روان‌شناختی را بهتر کنیم. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «این‌که دانش‌آموزان از ویژگی‌های روان‌شناختی خودشان خبر داشته باشند در بهبود آن‌ها مؤثر هست ... در اثر آموزش‌هایی که در مورد ابعاد روان‌شناختی انسان همچون یادگیری و نحوه آن و یا چگونه در تحصیل بهره‌وری بیشتری داشته باشیم و یا سایر جلسات روان‌شناختی مدرسه با دانش‌آموزان، بچه‌ها توانستند موفقیت‌های بیشتری به دست بیاورند و خودکارآمدتر ظاهر شوند و...». کیفیت روابط در فرآیند یادگیری و تعاملات آنان نیز از عواملی است که مدیران مشارکت‌کننده بر اثرگذاری آن بر سرمایه روان‌شناختی اشاره نموده‌اند و مواردی را گزارش نموده‌اند که در سایه تعاملات داخل کلاس و جوّ حمایتی معلمان از دانش‌آموزان در کلاس درس موفقیت‌هایی را به دست آورده‌اند و مدیران مشارکت‌کننده موفقیت‌ها را به ارتقا سرمایه روان‌شناختی نسبت داده‌اند. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «در بازدید از کلاس‌ها متوجه تغییرات روحیه یادگیری در دانش‌آموزانی هستیم که به معلمانشان اعتماد بیشتری دارند و معتقدند در کلاس هوای همه‌چیز را دارند. معلمان را دیده‌ام که از تغییر مثبت سرمایه روان‌شناختی در دانش‌آموزان بر اساس رفتار مثبت خودشان را گزارش نموده‌اند یعنی رفتار مثبت معلمان علائم سرمایه روان‌شناختی را در آنان بیشتر کرده است».

مضمون سوم: مشارکت دهی در کلاس و مدرسه

جدول سه، زیر مضمون‌های ۵ گانه مشارکت دهی در کلاس و مدرسه در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان را نشان می‌دهد.

معتقد بودند که باید زمینه کسب این مهارت‌ها به‌طور مستمر و در مقاطع تحصیلی قبلی پی‌ریزی شود.

مضمون دوم: ارتقاء آگاهی و جوّ حمایتی یادگیری

جدول دو، زیر مضمون‌های ۹ گانه ارتقاء آگاهی‌های و جوّ حمایتی یادگیری مؤثر در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان را نشان می‌دهد.

جدول ۲.

زیر مضمون‌های ارتقا آگاهی‌ها و جوّ حمایتی یادگیری مؤثر در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان

مضمون	زیر مضمون
ارتقاء آگاهی و جوّ حمایتی یادگیری	مشاوره
	آموزش‌های روان‌شناختی
	فرصت تعاملات بین فردی در کلاس درس
	جوّ مثبت کلاس درس
	یادگیری مستقل
	بهبود کیفیت یادگیری
	فرآیند یادگیری مبتنی بر نیاز
	هم‌افزایی در یادگیری
	یادگیری معنی‌دار

تجارب زیسته مدیران مشارکت‌کننده در پژوهش نشان داده است ارتقاء آگاهی و جوّ حمایتی یادگیری در دانش‌آموزان در ارتقا سرمایه روان‌شناختی آنان مؤثر می‌باشند. مشارکت‌کنندگان بر تجاربی که در مدرسه در ارتباط با برنامه‌ریزی یا نظارت بر این عوامل داشته‌اند و نیز تجاربی از بهبود سرمایه روان‌شناختی از طریق توانمندسازی یادگیری را ارائه نموده و ابراز داشته‌اند شاهد ارتقا سرمایه روان‌شناختی در چنین مواردی بوده‌اند.

بر اساس تجارب زیسته مدیران، مشاوره نیز چه برای کسانی که مشکل داشته‌اند و چه برای دانش‌آموزان عادی اثر مثبتی داشته است و برخی از مشارکت‌کنندگان به‌طور مقایسه‌ای اثرات خدمات مشاوره‌ای مدرسه یا برخورداری دختران دبیرستانی از مشاوره بر سرمایه روان‌شناختی آنان را اذعان داشته‌اند. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «به یاد دارم در مورد برخی از دانش‌آموزان که ظرفیت لازم برای

جدول ۳.

زیر مضمون‌های مشارکت دهی در کلاس و مدرسه در ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان

مضمون	زیر مضمون
مشارکت دهی در کلاس و مدرسه	مشارکت در مدیریت کلاس درس مشارکت در مدیریت مدرسه یادگیری تیمی نوآوری تیمی فعالیت‌های جمعی

مشارکت‌کنندگان در این پژوهش اثر توانمندسازی مبتنی بر مشارکت و کار تیمی در کلاس و مدرسه بر سرمایه روان‌شناختی در دانش‌آموزان دختر مدارس متوسطه دوم را با عبارات مختلفی ابراز داشته‌اند. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «واگذاری کارهایی به دانش‌آموزان به شرطی که در حد و اندازه آنان باشد و بتوانند آن را به‌درستی تکمیل نمایند، از سلاقی مدیریتی من هست و چه در سطح مدرسه و چه در سطح کلاس انتظار دارم در مدرسه‌ام عملی شود و برای برخی از دانش‌آموزان که مشکلات درسی داشته‌اند هم خیلی مفید بوده است و من نشانه‌های واضحی از امید و خوش‌بینی و خودکارآمدی و به‌تدریج مقاومت بیشتر آنان در برابر مسائل ناخوشایند را دیده‌ام». مشارکت‌کنندگان عمدتاً بر اثرات مثبت تیم‌سازی چه در فرآیند یادگیری و چه در سایر فرآیندهای آموزشی و پرورشی همچون فعالیت‌های فرهنگی مثل تئاتر، سرودخوانی، مسابقات قرآنی، مراسم صبحگاهی، و نیز فعالیت‌های ورزشی مثل مسابقات ورزشی در مدرسه، یا فعالیت‌های اجتماعی مثل برگزاری مراسم عمومی و نیز در حوزه انجام بخشی از وظایف مسئولین مدرسه به‌صورت مشارکتی همچون انتظامات و برقراری انضباط و غیره اشاره داشته و آن را مهم دانسته‌اند. مشارکت‌کنندگان مزایای تیم‌سازی در مدرسه را بر ارتقا سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان مؤثر دانسته و آن را توصیه نموده‌اند. مشارکت‌کننده‌ای اظهار داشته است «کارهای گروهی در دانش‌آموزان مستعد خوب جواب می‌دهد و باید در هر کسی استعداد ویژه‌اش را جستجو کرد و کار گروهی و نقش گروهی مناسبی را به او داد و

تجارب ما در مدرسه‌مان نشان داده است که کار گروهی در دانش‌آموزانمان خوب عمل کرده است و آنان را نسبت به توانایی‌هایشان امیدوارتر و نسبت به مدرسه و یادگیری هم خوش‌بین‌تر کرده است» مشارکت‌کننده دیگری ابراز داشته است «من دریافته‌ام که از واگذاری اختیارات مدیر یا معاون مدرسه و یا معلم به دانش‌آموزان، نتایج خوبی گرفته‌ایم. مثلاً دانش‌آموزان را در برقراری انضباط در مدرسه و کلاس، یا نظارت بر پایه‌های تحصیلی پایین‌تر و غیره استفاده کرده‌ایم و در دانش‌آموزان مشکل‌دار شاهد تحول بوده‌ایم و مشکلاتشان حل شده است، امید و خوش‌بینی بیشتری نسبت به تحصیل و زندگی کسب کرده‌اند».

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد، می‌توان سرمایه روان‌شناختی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی را از طریق توانمندسازی یادگیری با استفاده از؛ ارتقاء مهارت‌ها، ارتقاء آگاهی و جو حمایتی یادگیری، مشارکت دهی در کلاس و مدرسه، ارتقا داد. هرچند قبلاً نتایج پژوهشی که مستقیماً نقش توانمندسازی یادگیری بر سرمایه روان‌شناختی را بررسی نموده باشد، منتشر نشده است، اما نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌هایی که در این حوزه، بخشی از ابعاد توانمندسازی را بررسی نموده‌اند، همسو است. پژوهش‌هایی که نقش: فعالیت‌های گروهی (Fang & Ding, 2020). حمایت هم‌تایان و حمایت تحصیلی (Slåtten et al., 2023)، آموزش (Ghoreyshi et al., 2022)، فعالیت‌های اجتماعی (Wong et al., 2023)، محیط حمایتی (Loghman et al., 2022)، جو یادگیری تیمی، نوآوری تیمی و مشارکت در تیم (Peng & Chen, 2022) با سرمایه روان‌شناختی را گزارش نموده‌اند نتایج مشابهی داشته‌اند. همچنین از منظر تأثیرپذیری سرمایه روان‌شناختی از ویژگی‌های بوم‌شناختی و فرهنگی - اجتماعی، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی (Ghaedamini et al., 2022؛ Ahmadi et al., 2022)، باورهای مذهبی و مؤلفه‌های جمعیت‌شناختی (Kiyani & Mahmoudi, 2021)، نشاط (khosravi et al., 2020) و همچنین حمایت خانواده

وجود می‌آید. در این میان اثر ویژگی‌های بوم‌شناختی، ارزش‌ها، فرهنگ، باورها و خانواده در پرورش سرمایه روان‌شناختی و توانمندسازی یادگیری و تعاملات آن دو نیز مهم و تعیین‌کننده است. ارزش‌های فرهنگی که مسیر رشد سرمایه روان‌شناختی را فراهم می‌نمایند، می‌توانند در توانمندسازی یادگیری نیز مؤثر واقع شوند و رشد سرمایه روان‌شناختی را تسهیل نمایند.

عملکرد سرمایه روان‌شناختی را می‌توان بر اساس ادراک فرد در خصوص داشتن منابع مناسب و انرژی برای رویارویی موفق با هر مشکلی (خودکارآمدی)، دستیابی به نتیجه مثبت (خوش‌بینی)، یافتن راه‌های مناسب برای رسیدن به اهداف (امید) و بهبودی از موانع احتمالی که ممکن است پیش بیاید (تاب‌آوری) و نیز اثر هم‌افزایی چهارعنصر: خودکارآمدی، خوش‌بینی، تاب‌آوری و امید جستجو نمود. تأثیر و روابط «دوطرفه» بین متغیرهای مختلف وجود دارد که به سرمایه روان‌شناختی و مثبت بودن در جنبه‌های مختلف زندگی مربوط می‌شوند. این یک نظریه کل‌نگر برای توضیح عملکرد سرمایه روان‌شناختی و مثبت بودن است که از طریق آن ممکن است بتوانیم برخی از پیشایندهای سرمایه روان‌شناختی را مورد توجه قرار دهیم (Luthans & Youssef-Morgan, 2017). همچنین بر اساس نظریه تبادل اجتماعی، رابطه بین توانمندسازی و سرمایه روان‌شناختی از طریق تجزیه و تحلیل چند سطحی قابل بررسی هست و می‌توان نتیجه گرفت که توانمندسازی می‌تواند مقدمه سرمایه روان‌شناختی باشد.

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، با توجه به مضمون دوم و اثر جوّ حمایتی یادگیری ازلحاظ کاربردی پیشنهاد می‌شود توانمندسازی معلمان و کارکنان ستادی مدرسه در راستای بهبود فرآیندهای یادگیری دانش‌آموزان در اولویت قرار گیرد. همچنین با توجه به مضمون اول و اثر ارتقا مهارت‌های روان‌شناختی، ازلحاظ کاربردی پیشنهاد می‌شود مشاوران و روان‌شناسان متخصص در مدارس دخترانه در حوزه مهارت‌های مختلف زندگی به کار گرفته شوند. همچنین بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، ازلحاظ پژوهشی پیشنهاد می‌گردد چگونگی توانمندسازی و راهکارهای آن و نیز

(Wang et al., 2022) بر سرمایه روان‌شناختی مؤثرند و می‌توان در تبیین یافته‌ها بر ویژگی‌های بوم‌شناختی و شرایط فرهنگی - اجتماعی نیز استناد نمود. توانمندسازی یادگیری بر تغییر اثربخش در تدریس، توانمندسازی معلمان و تحقق یادگیری اثربخش اشاره دارد. هدف از این رویکرد، تشویق دانش‌آموزان به پذیرش مسئولیت یادگیری و تحقق یادگیری مستقل بر اساس خودرهبی و خودپنداره است. یادگیرندگان توانمند اغلب ویژگی‌های مختلف خودتنظیمی مانند احساس خودکارآمدی و کنترل شخصی را نشان می‌دهند (Dişlen, 2020). معلمان باید دانش‌آموزان خود را به‌عنوان یادگیرندگان مستمر و مادام‌العمر شناسایی کنند تا فعالیت‌های یادگیری آینده برای تقویت خودپنداره انتخاب شوند.

دانش‌آموزانی که توانمندی بالای یادگیری را تجربه می‌کنند و مهارت‌های بالاتری دارند، از فرصت‌های یادگیری بیشتری برخوردارند، جوّ مثبتی را تجربه می‌کنند و از مشارکت موفق بالاتری در فعالیت‌های جمعی برخوردارند، می‌توان خود کارآمدی بالاتری را از آنان انتظار داشت، و نیز چنین فراگیرانی نسبت به آینده خود خوش‌بین‌تر و امیدوارتر خواهند بود و در غلبه بر چالش‌ها مقاومت بالاتری را نشان خواهند داد. توسعه مهارت‌هایی همچون خودرهبی، خودباوری و مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد در محیط‌های چالش‌برانگیز و موقعیت‌های دشوار با موفقیت مواجه شوند و با توجه به اینکه به دنبال راه‌های خلاقانه برای حل مشکلات و در نتیجه استفاده از فرصت‌ها هستند، احتمال کامیابی بیشتری در آنان وجود دارد (Chen et al., 2019). همچنین تعامل بین این قابلیت‌های روان‌شناختی یک اثر انگیزی و هم‌افزایی ایجاد می‌کند که به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد بر موانع غلبه کنند و انگیزه خود برای دستیابی به اهداف را حفظ کنند. با توجه به این که خودکارآمدی و امید با هسته مرکزی انتظارات مرتبط هستند، به نظر می‌رسد توانمندی یادگیری از طریق بهبود نتایج یادگیری، انتظارات دانش‌آموزان از خودشان را ارتقا می‌دهد و به دنبال آن با شکل‌گیری مدل‌های مثبت شناختی، دسترسی موفق به نتایج یا اهداف فردی و چشم‌انداز آینده تسهیل می‌گردد و خوش‌بینی و انعطاف‌پذیری بالاتری به

روان‌شناختی در معلمان دوره ابتدایی شهر بیرجند. مجله مطالعات روان‌شناسی تربیتی، ۱۶(۳۶)، ۲۹-۵۰.

قاندامینی هارونی، ع.، ابراهیم‌زاده دستجردی، ر.، ابراهیم پور، ع.، ر. (۱۴۰۰). تأثیر ارزش‌های فرهنگی بر رفتارهای انحرافی در محیط کار از طریق سرمایه‌های روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی مورد مطالعه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، مدیریت فرهنگی، ۱۵(۵۴) ۹۹-۸۱.

قریشی، س. ع.، احمدی، م.، و پرهیزکاری، م. (۱۴۰۱). اثر آموزش‌های ضمن خدمت بر ابعاد توانمندسازی و توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی وفق بند ۳ سیاست‌های کلی تحول در نظام آموزش پایه. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۶(۵۹)، ۹۴-۸۱.

کریمی، ف.، و طالبی، ب. (۱۴۰۰). جستاری بر تجارب زیسته دانش‌آموزان از حدود حجاب اسلامی. فصلنامه علمی-پژوهشی خانواده و پژوهش، ۱۸(۱)، ۱۳۷-۱۵۰.

کنعانی، م.، حسنی، ر.، و محمدی، م. (۱۴۰۰). مروری نظام‌مند بر شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های مدل توانمندسازی فرهنگ یادگیری مدارس. دوماهنامه علمی - پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۱۲(۳)، ۱-۱۵. doi: 10.30495/jedu.2021.25758.5138

کیانی، ع.، و محمودی، م. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین سرمایه روان‌شناختی، باورهای مذهبی، وظیفه‌شناسی و مؤلفه‌های جمعیت شناختی با اهمال‌کاری شغلی معلمان آموزش و پرورش شهرستان لردگان. مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی (مرکز توسعه آموزش‌های نوین)، ۷(۳۴)، ۱۱۰۱-۱۱۱۷.

مهنای، س.، طالع پسند، س.، و رستمی، ش. (۱۳۹۹). هویت تحصیلی، انگیزش درونی و خودکارآمدی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های درگیری شناختی عمیق. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۴(۴۸)، ۷-۲۲.

یزدانی، ش.، و فرج پور، آ. (۱۳۹۶). تحلیل مفهوم توانمندی یادگیری و ارتقای مبتنی بر عمل به روش واکر و آوانت. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۷، ۴۸۲-۴۹۳.

References

Ahmadi, M., Amiri Derebidi, M., Kamli, A., Jamshidi, A. (2022). Positive psychological capital: Identifying and presenting the framework of factors affecting employees' sense of self-efficacy in the work environment (case study: University of Tehran).

راهکارهای ارتقا جوّ حمایتی یادگیری مورد مطالعه قرار گیرد و با توجه به محدودیت اصلی پژوهش حاضر و کیفی بودن روش تحقیق به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود از طریق سایر روش‌های پژوهشی و به‌ویژه تحقیقات تجربی، اثرات توانمندسازی بر سرمایه روان‌شناختی را مطالعه و از ابزارهای دیگری غیر از مصاحبه نیز استفاده نمایند. محدود بودن این مطالعه به مطالعه تجارب زیسته مدیران مدارس و نیز مشکلات و محدودیت‌های انجام مصاحبه فردی و ایجاد هماهنگی‌های لازم و اخذ رضایت مشارکت‌کنندگان در پژوهش از محدودیت‌های این پژوهش بوده‌اند.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از رساله دکتری رشته مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز است. از کلیه مشارکت‌کنندگان در پژوهش شامل مدیران مدارس که منبع اصلی جمع‌آوری اطلاعات پژوهش بوده‌اند و نیز مدیران ادارات آموزش و پرورش که مجوز اجرای پژوهش را صادر نموده‌اند، تشکر و قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی ندارند.

منابع

احمدی، م.، امیری دره بیدی، م.، کاملی، ع.، ر.، جمشیدی، ع. (۱۴۰۱). سرمایه روان‌شناختی مثبت: شناسایی و ارائه چارچوب عوامل مؤثر بر احساس خودکارآمدی کارکنان در محیط کار (مورد مطالعه: دانشگاه تهران). فصلنامه علمی منابع و سرمایه انسانی، ۲(۳)، ۲۲۹-۲۰۷.

البرزی، م.، خوشبخت، ف.، و احمدی فری آبادی، ا. (۱۴۰۱). بررسی راهکارهای افزایش احساس تعلق اجتماعی و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان در آموزش مجازی از دیدگاه معلمان: یک مطالعه کیفی. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۶(۵۹)، ۷۴-۶۱.

خسروی، ح.، طاهرپور، ف.، و پورشافعی، ه. (۱۳۹۸). نقش نشاط کاری در رفتار نوآورانه با توجه به میانجی‌گری سرمایه

- Fei, J., Hu, Y., Liang, L., Meng, C., & Mei, S. (2023). Exploring the Impact of Emotional and Cognitive Factors on Anxiety Symptoms of Chinese Adolescents: a Serial Mediation Study. *International Journal of Mental Health and Addiction*. <https://doi.org/10.1007/s11469-022-01004-8>
- Finch, J., Waters, A. M., & Farrell, L. J. (2023). Developing the HERO within: Evaluation of a brief intervention for increasing Psychological Capital (PsyCap) in Australian female students during the final year of school in the first year of COVID-19. *Journal of Affective Disorders*, 324, 616-623. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jad.2022.12.169>
- Galagali, P. M., & Brooks, M. J. (2020). Psychological care in low-resource settings for adolescents. *Clin Child Psychol Psychiatry*, 25(3), 698-711. <https://doi.org/10.1177/1359104520929741>
- Geremias, R. L., Lopes, M. P., & Soares, A. E. (2022). Psychological Capital Profiles and Their Relationship with Internal Learning in Teams of Undergraduate Students. *Front Psychol*, 13, 776839. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.776839>
- Ghaedamini, A., Ebrahimzadeh Dastjerdi, R., & Ebrahimpour, A. R. (2022). The Impact of Cultural Values on Deviant Behaviors in the Karaz Environment through Psychological Capital and Social Capital (Case Study: Islamic Azad University, Isfahan Branch (Khorasgan)). *Journal of Cultural Management*, 15(54), 81-99. <https://doi.org/10.30495/jcm.2022.19681>. [In Persian]
- Ghoreyshi, S. A., Ahmadi, M., & Parhizkari, M. (2022). The effect of in-service training on the dimensions of empowerment and Professional development of primary teachers according to paragraph 3 of the general policies "transformation in the basic education system". *Journal of Research in Educational Science*, 16(59), 81-94. [In Persian] http://www.jiera.ir/article_171007_9b6b1ba1406407cab12a2df9ec814d2e.pdf
- Gonsalves, J., Metchik, E., Y, Lynch, C., Charlotte, N. B., & Paula, R. (2019). Optimizing Service-Learning for Self-Efficacy and Learner Empowerment. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 25(2), 19-41. <https://doi.org/10.3998/mjcsloa.3239521.0025.202>
- Guizhi, D., Huiying, Q., & Xingfeng, W. (2020, 2020/07/24). Research on the Relationship Between Team Psychological Capital, Team Collective Work Satisfaction and Work Input of Hotel Staff. Proceedings of the 2020 *International Conference on Advanced Education, Management and Social Science* (AEMSS2020),
- Kanaany, M., Hasani, R., & mohamadi, m. (2021). A Systematic Review of Identifying Aspects and Indicators of Improving Learning Culture Model at Schools. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 12(3), 15-11. [In Persian] <https://doi.org/10.30495/jedu.2021.25758.5138>
- Karimi, F., & Talebi, P. D., B. (2021). A Study on Students' Lived Experiences of Hijab Limitations in Islam. *Quarterly Journal of Family and Research*, 18(1), 137-150. [In Persian] <http://qjfr.ir/article-1-1831-fa.html>
- Scientific Quarterly Journal of Human Resources and Capital*, 2(3), 229-207. [In Persian]
- Alborzi, M., Khoshbakht, F., & Ahmadi Freabadi, A. (2022). The Study of strategies to increase the sense of social belonging and learning motivation of students in virtual education from the perspective of teachers: a qualitative study. *Journal of Research in Educational Science*, 16(58), 61-74. [In Persian] http://www.jiera.ir/article_167792_68b737ca5b63609a27c67171f388e6ea.pdf
- Bissessar, C. S. (2014). An exploration of the relationship between teachers' psychological capital and their collective self-esteem. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 39(9), 35-52. <https://search.informit.org/doi/10.3316/ielapa.693212246324680>
- ÇAvuŞ, M., & Kapusuz, A. (2015). Psychological Capital: Definition, Components and Effects. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, 5, 244-255. <https://doi.org/10.9734/BJESBS/2015/12574>
- Carter, J. W., & Youssef-Morgan, C. (2022). Psychological capital development effectiveness of face-to-face, online, and Micro-learning interventions. *Education and Information Technologies*, 27(5), 6553-6575. <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10824-5>
- Carter, J. W., & Youssef-Morgan, C. M. (2019). The positive psychology of mentoring: A longitudinal analysis of psychological capital development and performance in a formal mentoring program. *Human resource development quarterly*, 30(3), 383-405.
- Chen, P.-L., Lin, C.-H., Lin, I. H., & Lo, C. O. (2022). The Mediating Effects of Psychological Capital and Academic Self-Efficacy on Learning Outcomes of College Freshmen. *Psychological Reports*, 00332941221077026. <https://doi.org/10.1177/00332941221077026>
- Chen, X., Zeng, G., Chang, E. C., & Cheung, H. Y. (2019). What Are the Potential Predictors of Psychological Capital for Chinese Primary School Teachers?. *Frontiers in Education*, 4. <https://doi.org/10.3389/feduc.2019.00050>
- Corbu, A., Peláez Zuberbühler, M. J., & Salanova, M. (2021). Positive Psychology Micro-Coaching Intervention: Effects on Psychological Capital and Goal-Related Self-Efficacy. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.566293>
- Dawkins, S., Martin, A., Scott, J., & Sanderson, K. (2015). Advancing conceptualization and measurement of psychological capital as a collective construct. *Human Relations*, 68(6), 925-949. <https://doi.org/10.1177/0018726714549645>
- Dişlen Dağgöl, G. (2020). Perceived Academic Motivation and Learner Empowerment Levels of EFL Students in Turkish Context *Participatory Educational Research*, 7(3), 21-37. <https://doi.org/10.17275/per.20.33.7.3>
- Fang, S., & Ding, D. (2020). The efficacy of group-based acceptance and commitment therapy on psychological capital and school engagement: A pilot study among Chinese adolescents. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 16, 134-143. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.jcbs.2020.04.005>

- multi-level mediating mechanism of team psychological capital and work engagement. *Current Psychology*, <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02617-3>
- Preston, A., Rew, L., & Young, C. C. (2021). A Systematic Scoping Review of Psychological Capital Related to Mental Health in Youth. *The Journal of School Nursing*, *39*(1), 72-86. <https://doi.org/10.1177/10598405211060415>
- Saleem, M. S., Isha, A. S. N., Yusop, Y. M., Awan, M. I., & Naji, G. M. A. (2022). The Role of Psychological Capital and Work Engagement in Enhancing Construction Workers' Safety Behavior [Original Research]. *Frontiers in Public Health*, *10*. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.810145>
- Slåtten, T., Lien, G., Batt-Rawden, V. H., Evenstad, S. B. N., & Onshus, T. (2023). The relationship between students' psychological capital, social-contextual factors and study-related outcomes – an empirical study from higher education in Norway. *International Journal of Quality and Service Sciences*, *15*(1), 17-33. <https://doi.org/https://doi.org/10.1108/IJQSS-11-2021-0160>
- Song, R., Sun, N., & Song, X. (2019). The Efficacy of Psychological Capital Intervention (PCI) for Depression from the Perspective of Positive Psychology: A Pilot Study. *Front Psychol*, *10*, 1816. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01816>
- Tanner, S., Prayag, D. G., & Coelho Kuntz, D. J. (2022). Psychological capital, social capital and organizational resilience: A Herringbone Model perspective. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, *78*, 103149. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2022.103149>
- Van Wyk, R. (2013). The Manifestation Of Familiness Resources And Psychological Capital As Familiness Capital: A Conceptual Analysis. *International Business & Economics Research Journal (IBER)*, *12*. <https://doi.org/10.19030/iber.v12i9.8050>
- Vilariño del Castillo, D., & Lopez-Zafra, E. (2022). Antecedents of psychological Capital at Work: A Systematic Review of Moderator–mediator Effects and a New Integrative Proposal. *European Management Review*, *19*(1), 154-169. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/emre.12460>
- Willis, N., Napei, T., Armstrong, A., Jackson, H., Apollo, T., Mushavi, A., Ncube, G., & Cowan, F. M. (2018). Zvandiri-Bringing a Differentiated Service Delivery Program to Scale for Children, Adolescents, and Young People in Zimbabwe. *J Acquir Immune Defic Syndr*, *78* Suppl 2, S115-s123. <https://doi.org/10.1097/qai.0000000000001737>
- Wang, H., Ng, T. K., & Siu, O.-I. (2022). How does psychological capital lead to better well-being for students? The roles of family support and problem-focused coping. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03339-w>
- Wong, I. A., Lin, Z., & Kou, I. E. (2023). Restoring hope and optimism through staycation programs: an application of psychological capital theory. *Journal of Sustainable Tourism*, *31*(1), 91-110. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1970172>
- Khoo, E., & Kang, S. (2022). Proactive learner empowerment: towards a transformative academic integrity approach for English language learners. *International Journal for Educational Integrity*, *18*(1), 24. <https://doi.org/10.1007/s40979-022-00111-2>
- Kiyani, I., Mahmoudi, M. (2021). Investigating the relationship between psychological capital, religious beliefs, conscientiousness and demographic components with occupational procrastination of education teachers in Lordegan city. *Studies in psychology and educational sciences* (New Education Development Center), *7*(34), 1101-1117 [In Persian]
- Kim, M., Perrewé, P. L., Kim, Y. K., & Kim, A. C. H. (2017). Psychological capital in sport organizations: Hope, efficacy, resilience, and optimism among employees in sport (HEROES). *European Sport Management Quarterly*, *17*(5), 659-680.
- Kirrane, M., Lennon, M., O'Connor, C., & Fu, N. (2017). Linking perceived management support with employees' readiness for change: the mediating role of psychological capital. *Journal of Change Management*, *17*(1), 47-66.
- Khosravi, H., Taherpour, F., & Pourshafi, H. (2020). The role of happiness work in innovative behavior with respect to the mediation of psychological capital in elementary school teachers in Birjand. *Journal of Educational Psychology Studies*, *16*(36), 29-50. <https://doi.org/10.22111/jeps.2019.5138> [In Persian]
- Kotzé, M. (2018). The influence of psychological capital, self-leadership, and mindfulness on work engagement. *South African Journal of Psychology*, *48*(2), 279-292.
- Loghman, S., Quinn, M., Dawkins, S., Woods, M., Om Sharma, S., & Scott, J. (2022). A Comprehensive Meta-Analyses of the Nomological Network of Psychological Capital (PsyCap). *Journal of Leadership & Organizational Studies*, *30*(1), 108-128. <https://doi.org/10.1177/15480518221107998>
- Luthans, F., & Youssef-Morgan, C. M. (2017). Psychological capital: An evidence-based positive approach. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, *4*, 339-366. <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-032516-113324>
- MacKenzie, R. K., van Lettow, M., Gondwe, C., Nyirongo, J., Singano, V., Banda, V., Thaulo, E., Beyene, T., Agarwal, M., McKenney, A., Hrapcak, S., Garone, D., Sodhi, S. K & Chan, A. K. (2017). Greater retention in care among adolescents on antiretroviral treatment accessing "Teen Club" an adolescent-centred differentiated care model compared with standard of care: a nested case-control study at a tertiary referral hospital in Malawi. *J Int AIDS Soc*, *20*(3). <https://doi.org/10.1002/jia2.25028>
- Mohanna, S., Talepasand, S., & Rostami, S. (2020). Educational identity, internal motivation and self-efficacy as predictors of deep cognitive engagement. *Journal of Research in Educational Science*, *14*(48), 7-22. [In Persian] http://www.jiera.ir/article_105184_a6328d6f8de031312e1a8da2231ccc1b.pdf
- Peng, J.-C., & Chen, S.-W. (2022). Learning climate and innovative creative performance: Exploring the

- Yazdanshenas, M., & Mirzaei, M. (2022). Leadership integrity and employees' success: role of ethical leadership, psychological capital, and psychological empowerment. *International Journal of Ethics and Systems*, ahead-of-print(ahead-of-print). <https://doi.org/10.1108/IJOES-05-2022-0117>
- Yu, W., Yao, W., Chen, M., Zhu, H., & Yan, J. (2023). School climate and academic burnout in medical students: a moderated mediation model of collective self-esteem and psychological capital. *BMC Psychology*, 11(1), 77. <https://doi.org/10.1186/s40359-023-01121-6>
- Wuthrich, V. M., Jagiello, T., & Azzi, V. (2020). Academic Stress in the Final Years of School: A Systematic Literature Review. *Child Psychiatry & Human Development*, 51(6), 986-1015. <https://doi.org/10.1007/s10578-020-00981-y>
- Yazdani, S., & Farajpour, A. (2017). Concept Analysis of "Practice-Based Learning and Improvement" according to Walker and Avant's Approach [Original research article]. *Iranian Journal of Medical Education*, 17(0), 482-493. [In Persian] <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-4339-fa.html>